

Előfizetési díj

vidékre postán vagy helyben házhoz
hordva:

Egy évre	12 frt.
Félévre	6 „
Negyedévre	3 „
Egy hóra helyben	1 „

vidékre egy hónapra előfizetés nem fogadható.

Egyes szám ára 5 kr.

megjelenik minden nap, az ünnepeket követő
napok kivételével.

KELET

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDASÁGI NAPI LAP.

Szerkesztői szállítás:

Belső-szénutca 16. szám, hová a lap szellemi részét illető
közlemények címzendők.

Az értékes cikkek díjaztatnak.

Kéziratok nem adatnak vissza.

Kiadó-hivatal:

Stein János könyvkereskedése, hová az előfizetések és hirdetések
küldendők.

Hirdetési díjak:

Ötödik hasábozott garmond sor 6 kr. az
először minden hirdetés után 30 kr. Nagyobb
és gyakori hirdetéseknek külön kedvezményt
nyújt a kiadó hivatal.

Hirdetéseket fölvesznek:

Bécsben: Oppel Alajos (Wollzeile 22). Haasen
stein et Vogler Wien
Wallfischgasse nr. 10

Nyitlári cikkeik

garmond sora után 25 kr. fizetendő.

ELŐFIZETÉSI FELHÍVÁS

„KELET”

politikai és közgazd. napilap

1873 utolsó negyedére.

A „KELET” előfizetési ára:

Egy évre	12 frt.
Félévre	6 frt.
Negyedévre	3 frt.
Egy hóra	1 frt.
Egyes szám ára	5 kr.

A lap szétküldésénél előforduló zavar
kikerülése tekintetéből vidékre 1 hónapra
előfizetést nem fogadhatunk el.

Az előfizetési pénzek, legelőszörüben pos-
tai utalvánnyal, kiadó Stein János könyv-
kereskedésébe küldendők.

Nyolcz egyszerre beküldött előfizetés után
tiszteltepéldánnyal szolgálunk.

A „KELET” kiadóhivatala.

A pénzügy rendezése.

III.

□ Megfelel-e a bankacta azon gyakor-
lati feladatnak, melyre higgadtabb védői leg-
több súlyt fektetnek? Annyi tagadhatlan, hogy
a bankok jegy kibocsátásának megszorítása va-
lód akadályt képez oly kölcsönök adására néz-
ve, melyek a speculáció hullámai egy időre mér-
séklik, hogy azután sokkal pusztítóbb erővel
törjenek ki. S ha a bankactát azért vádolják,
hogy akkor görög az utba akadályokat, mi-
dön épen ellenkezőleg a könnyítés volna he-
lyen, épen e körülményt kell előnyeként hang-
súlyoznunk, mert ezen akadályok akkor jelent-
keznek, midőn hatások csakis jótékony lehet.
S e tekintetben kétségbe nem vonható az,
hogy az új rendszer a régiek föltött elsőb-
séggel bír.

Csak hogy ezen előny jóval nagyobb há-
tányok után szerezhetik meg.

Mindenekelőtt, ha szintén káros is a pénz-
intézetek részéről a hitel jelentékeny kiter-

jesztése akkor, midőn maga a hitel általában
már túlfeszített állapotban van, s e kiterjesz-
tés csak az összeomlás késleltetése és meg-
nehezítése szolgálhat, — igen üdös lehet
mégis, ha már az összeomlás megtörtént, s
az előbb túlfeszített hitel igen nyomott hely-
zethe jutott. A bankintézetek részéről ilyenkor
nyújtott nagyobb mérvű kölcsönzések kipótlásá-
ra szolgálnak számos más hitelnek, melyeket
a válság egyszerre elenyésztetett.

A bankok e feladata, betölteni azon
ürt, mely a túlvitt speculáció következményei
és visszahatása folytán támadt, annyira eluta-
sithatlan, hogy — mint az 1877 és 1878-i
válságok példája bizonyítja — mielőtt a kri-
sis valósággal és teljesen előállt, a bankacta
szabványait fell kell függeszteni.

Van e rendszernek egy más fontos há-
tánya is. A bankacta általánosan elfogadott
elmélete szerint azt célozván, hogy a napi-
pénz változásai megegyezzenek az ércpénzé-
vel, tényleg előírja, hogy a nemes fémeknek
külföldre vitele esetében a papírpénz mennyi-
sége is megfelelőleg csökkentessék, vagyis hogy
a kivitt nemes fémek a forgalomból valóban
ki is vétetnek. Ez azon föltevésen alapszik,
hogy ily eset következne be, ha a forgalmi
közeg kizárólag fémekből állana. Ezen elmé-
let talál azon esetre, midőn az arany kivonu-
lását a pénzforgalom vagy hitel túlságos ki-
terjesztése által előidéztet áremelkedés okoz-
za; de nem alkalmazható egyetlen más eset-
re sem.

Ha az arany kifolyása végső tag azon
hatások sorozatában, melyek a pénz vagy hi-
tel túlfokozásából erednek, elfogadható azon
föltevés, hogy pusztán ércforgalomnál a kivitt
arany magából a pénzforgalomból is kivonatik,
épen mert az ily kivétel, melynek természet-
e folytán nincsenek biztos határai, szükségképen
addig tart, míg a pénz vagy hitel nem csök-
kentetik. A nemesfém kivitele azonban gyak-
ran oly okokból is ered, melyek a pénz- és
hitelügyet épen nem érintik, hanem egyszer-
en az oly külföldi fizetések szokatlan kiter-
jesztésében gyökereznek, melyek az árupiacok
állásából, vagy nem kereskedelmi vállalatok-
ból származnak. Az utolsó évek történetéből
elég ide vonatkozó példát idézhetnénk. Ilyenek
a kormány nagy külföldi kölcsöneiből eredő
fizetések, ilyenekre szolgáltat okot a rossz ter-
més folytán elmaradhatlan gabnabevitel. stb.

melynek benső motivációját az élet mysticismusa
elrejtette szemünk elől: azt szerző a dolgok álta-
lános rendjévé avatja fel a dráma kölcsöntörté-
te alatt, az élet látszólagos, — de csak előtűnő,
a mi emberi végességünk előtt látszólagos — in-
dokolatlanságával.

Pedig a költészet nem hajlik, nem hajolhat
meg a való állítólagos kivételssége előtt: neki
örök útja, örök törvényei vannak, melyeket az örök-
szép és örökjű fényénél mindenha hirdet és ma-
gasztal az eszményi és általános és szabályszerű em-
bernek egyedül jogosnak ismert alakjaiban.

És szerző ezt ignorálta. Ő eléggé tartotta a
durva létezőt, mely hálás költői anyagot látszott
nyújtani, felolvasni s a költészet egyik formájába
öntve, mint igazi költészetet forgalomba is bocsátá-
ni. S ebben tévedett, ebben nem volt igaza.

Pedig az alapgondolat és anyag elég alkal-
masnak és bálságnak ajánkozott. Csak nem tudta
költőileg feldolgozni: az expositio nem szélesítet-
te kellőleg ki, a bonyodalmat nem szötte indokol-
tan, a catastropha pedig erőszakolja és banaliszín-
padi czafrangokkal toldja meg. A eslekvényt szük-
ségtelenül s így indokolatlanul megkettőzi, mi az
érdeket is megosztja s így csökkenti.

Különb a jelenetelés ügyes kézzel mutat
csak a végkifejlésben megy át túlzásba a szerző,
mikor csak még az hiányzik, hogy a „Sinházi
képtelenségek” a sugót is legyilkolhassa ad majorem
tragic effectus gloriám.

Nyelve csak itt-ott felel meg a műfaj követel-
ményeinek, de nagyjából lapos, közönséges, sőt né-
hol trivialis.

És így nem csodálom, hogy épen semmi si-
kert sem aratott „Salome” a kolozsvári közönség
előtt, mert azon darabok közé sorakozik, melyek lé-
telének jogcímét csak az újság adja meg.

Az említett czölokából kivitt arany vagy
ezüst, ércforgalom fennállása mellett, nem fog
szükségképen vagy csak valószínűleg is a for-
galomból kivonatik. Csak a felhalmozott kész-
let vétetik igénybe, mely pusztán ércforgalom-
nál mindig jelentékeny mennyiségben létezik,
kevésbé polgárisul: államokban azok kezé-
nél, kiknek gyűjtésére alkalom van, civilisált
államokban pedig rendszerint a bankok érc-
készleteinek alakjában. E tény kielégítő fel-
derítése Fullarton-nak képezi egyik kiváló
érdemét.

— Coquerel, a fin, párisi reformatus lelkész.
ki a múlt évben városunkat is meglátogatta, a
„Révue pol. et litt.”-ben következőleg nyilatkozik
Deák Ferencz egyház-politikai beszédéről:

„Magyarországból távozasomkor az egész or-
szágot lelkesedve hagytam el a magyar politikuskok
legbefolyásosabb s legszertettebb egy beszéde fe-
lett. Deák tartott ép az országgyűlés előtt a val-
lásszabadságról egy beszédet, a mely mondhatlan
tetszést aratott s mely a szabadelvűek
minden árnyalatának programja lón. A követendő ezélt jelölte ki s e cél nem
más mint az egyház és állam teljes el-
választása. A fokozatos reform útjait jelölte
ki, az állandó haladás útját, a melyen el lehet ér-
ni oda, a nélkül, hogy megsértetnék, üldöztetnék
bárki s a nélkül, hogy megállapodás lenne
névelhető. Tudni kell, hogy Deák jeles ítélő
tehetség, mérsékelt, ki nem lép új ösvényre a nél-
kül, hogy komolyan meg ne vizsgálta volna, hogy
számot ne vetett volna nehézségeivel, veszedelmei-
vel, de az is tudva van, hogy egyszer valamely ut-
ra lépve, nem hátrál meg arról.

A siker mindig nagyobb nála mint a zaj, s ez most
oly eseményt biztosít, melynek következményei mesz-
sze és magosra fognak hatni. Ime, egy nemzet, mely
az egyházi kérdéseket, melyek mozgásban tartanak
s fenyegetnek minden nemzetet, jól megoldja; nyil-
tan és bátran, erőszak és félelem, a türethet val-
lástalanság s a klerikális szolgátság árnyéka nélkül
oldja meg. S ez egyetlen ember, egy kipróbált ha-
zafi, egy nagylelkű, ép oly férfias szavú, mint mér-
sékelt ember tekintélyének műve. Meg kell említe-
ni még, hogy Deák katolikus.”

A képviselőház ülése nov. 12.

Elnök: Vida János halálát jelenti be, in-
dítványozván, hogy az elhunyt föltött a ház jegyző-
könyvileg fejezze ki sajnálkozását.

Maga az e öadás is egész erejéből igyekezett e
jog-címét minél jobban meggyengíteni: egyike volt
a legrosszabb előadásoknak, melynek hibáit és hiá-
nyait az egyes szereplők és a rendezés egyaránt si-
ettek gyarapítani. Az egyik szereplő most, a másik
ismét most késélt el; mások meg annyi utasítás
sem vettek a rendezőtől, hogy Baclaire-t nejeit-
sék folyvást baklérnak és Chalonst ne sa-
lonsznak, mert a francziában nincs meg a ma-
gyar ahang, s Chalonsban a végső s betűnem kell
hangoztatni, stb.

Az egyesek közül Kopunovitsné az újdonság
egyedüli drámai alakjával: Saloméval küzdött meg
közönségnél csekélyebb sikerrel. Fő baja ma is az
volt, mi a modorosság átka alatt görnyedő színész-
ké általában a hamis pathosz. Ugy hiszem, Kopu-
novitsné tudja, mi a drámai előadásban a hamis
pathosz. Azaz, hogy nem hiszem biz én; mert ha
tudná, mi az: nem tette volna ezáltal s nem ten-
né mindig tönkre különben meglehetősen átgondolt
játékát ugyannyira, hogy a sikerült részletei is kár-
ba vesznek. Hogy mi ez a hamis pathosz, a mi já-
tékának egész hatását elrontja: csak első s utolsó
jelenetére vagyok bátor emlékeztetni. Az első jele-
netében, — mikor sétalovaglásból Gastonnal haza
érkezik, — ő, úgy látszik, jóízűen és csipősen ne-
vetett elhatetlen lovagján; mi azonban, t. i. a né-
zők nagyon erőltetettnek találák azt a nevetést, az el-
beszélésben nem látunk nevetésig gunyt, csak mes-
terteltségig; szóval az egész jelenetben igen is látszott,
hogy nem való, hanem csinált dolog. — Az
utolsó jelenetében pedig ismét nem látók a megve-
tést, az utálatot, a gyűlöletet Gaston iránt. Pedig
mindezt nemcsak akarta játszani, érezni, kimu-
tatni; hanem még meg is mondta, hogy megveti,
utálja, gyűlöli Gastont.

Leszámitva azonban ezeket, gonddal játszott,
sőt egyik jelenete, melyet meg is tapsoltak, sikerült-
nek is volt nevezhető.

Megtörténik.

Együttal jelenti, hogy a temetés d. u. 3 óra-
kor fog megtörténni.

A miniszterelnök átküldé a horvát-szlavon or-
szággyűlés által a horvát egyezményről való törvény
néhány szakaszainak módosításáról szóló s az ottani
országgyűlés által elfogadott törvényjavaslatnak egy
példányát h. teles fordításban.

A horvát-szlavon országgyűlés elnöke tudatja,
hogy Inkey Nándor lemondása folytán a magyar fő-
rendiházba Pejachevich László gr., a képviselőházba
pedig Erdődy István gr. lemondása folytán Quiriny
Ferencz választatott meg.

Horvát György kecskeméti képviselő be-
nyújtotta megbízó levelét.

Az állandó igazoló bizottsághoz utasittatik.

Elnök bemutatja Pestvárosra két kérvényt
az önálló magyar nemzeti bank föllállításá iránt, és
kéri, hogy Segesvár város és széki közönségének a
képviselőházzal intézett kérvénye a magyar állami
nyelv megszüntetése végett visszautasításuk; Ujvi-
dék szab. kir. város közönségének feliratát az 1868
évi nemzetiégi egyenjogúságról szóló 44-dik tör-
vényezikk revíziója tárgyában; Pécs város kérvényét
a királyföld rendezése iránt; a n.-kikindai kerület
kérvényét a tankerületi iskolatanács föllállítását meg-
hagyó közoktatásügyi miniszteri rendelet végrehajtá-
sának feloldása iránt; Temesvár város kérvényét or-
szágos tűzkármentesítése iránt, végre Ujvidék szab.
kir. város közönségének feliratát egy önálló orsz.
bank föllállításá iránt.

Madarász József Fehérmegye sárkereszti
kerületének kérvényét nyújtja be a magyar nemzeti
bank föllállításá tárgyában.

Nikolics Sándor a következő határozati je-
vaslatot nyújtja be:

Mintán a közadók behajtá áról szóló 1868-ik
évi 31-ik tezik 70. §-ának d) és e) pontja értel-
mében a zálogolás alól kivételnek: a földmivelésre
szükséges eszközök, és a gazdaság folytatására né-
külözhetlen igás-marha; mintán a földmivelésre leg-
szükségesebb eszköz a vető mag, mely nélkül a zá-
loglástól ment többi szükséges eszközök és az igás-
marha a törvény által czélba vett rendelkezésüknek
meg nem felelhetnének; mintán a földmivelő föld-
jének bevetésére szükséges vetőmag a földmivelő
tőkéjét és az országban található összes vetőmag az
ország tőkéjét képezi, mely minden évben egyaránt
szükséges, és melynek rendeltetéstől elvonása által
első sorban ugyan az ország egyes polgára, de köz-
vetve az ország is károsíthatnék meg;

végre mintán a képviselőház van hivatva és
jogosítva törvényt értelmezni és magyarázni;

Körösmezői a gyáva jellemű Dumelin Gas-
ton — alias Chorinsky — szerepében játszott. Azaz,
nem játszott, hanem mozgott és beszélt, mikor t. i.
a sugót jól megértette.

Mert azt, a mit Körösmezői véghez visz s il-
letőleg nem visz véghez, csak nem lehet játéknak
nevezni? Körösmezői nem játszik, hanem csak mo-
zog és beszél a színpadon, így lehet jellemezni az
ő játékát; neki már hamis pathosza sincs, mint a
többieknek, ő neki absolute sincs semmi pathosza.
Semmi hűv, semmi érzelem, semmi melegség, hanem
csak szavak és merev teshordozás, mely azonban a
leggyakrabban nem is hordozás, hanem angol nyu-
galom. Aztán a szem, az arcz oly sokat kifejezhető
játéka, a színpadi helyzetek kellő felismerése és ki-
záskmányolása: mindez terra incognita ő előtté,

S ma még szerepét sem tudta.

Czakóné (Simeliacné) alakja a játéka mintha
nyugalomba kíváncznék, visszavonulva a színpadtól.

Fodor Aur. (Loraine) rendkívül méltóságos
pozitúrába szokta magát vágni, de soha sem sike-
rül. Legalább szerepét tanulná meg hát.

S Dobozi Lina (Livia) a legjobb és egyedüli
élvezetes játékokat produkálta. Masquirozása ellen is-
mét volna egy kis kifogásom. A mérgezési jelenet
ellen még több. Már maga az író is elvetette a
súlykot, mikor Liviát stan'pede elpusztítja. Pedig
olyan villámszerűleg ható mérég nincs. Legalább
néhány perc szükséges, a legerősebbnél is. Dobozi
Lina még a szerzőnél is tovább ment, a mi pedig
rendkívül nagy kárt okozott az illúzióknak.

Krasznai beállott tőkepénzesnek s ezért nem
tartotta szükségesnek saját úri memorijából, ha-
nem a sugó után leszálni. Hjh! a gazdag ember
sokat meglehet, kivált ha kicsi a szerepe.

Salamon Antal.

„KELET” TÁRCZÁJA.

Nemzeti színház.

„Salome”, színmű 5 felvonásban, írta br.
Jósika Kálmán. Várári termék, közepes minőségben,
közepes hitelű cég kiakátában. Hogy csak valami-
lyen árt is ígérjenek érte: csekély concurrentia és
nagy kereslet kell hozzá.

De ne beszéljünk tropusokban. A szent „Ma-
gyar Állam” szerkesztőjének címzett újabb műve,
mely szerdán (november 12-én) került színpadunkra,
határozott hanyatlást jelez szerző „A két jó barát”-
jáva szemben.

A ki az Ebergényi Chorinsky-féle bűnperre
még emlékszik: az ismeri a szerdai újdonságot is.
„Salome” e megrázó tragoediának, melyet
az élet pár évvel ezelőtt oly borzalmas insceniro-
zásban hozott színpadra s be is fejezett, halvány, élet-
telen és nem hű másolata. Egy darab élet a maga
rideg meztelenségében, a valóság idealismusa és az
idealizmus valósága nélkül. Jósika Kálmán azt, a
mit az élet oly tragicusan játszott le, megfosztot-
ta tragikai elemétől, a nélkül, hogy helyébe leg-
alább az eszményiést helyezte volna. Sőt tovább
ment önkénye: a való megrabolta az igazságtól,
moralis poesisától és logikájától, hogy helyet en-
gedjen annak a valaminek, mit az emberiség —
emez őiai individuum — létnyilvánulásaiban mi-
croscopicus alkatrészei hol sorsnak, hol ismeretlen
mennyiségnek, hol indokolatlan — mert ismeretlen
— esetlegnek neveznek.

Aztán, a mit a létező látszólagos kényszerü-
sége kivételé — de szintén látszólagos kivételé emelt,

Mondja ki a képviselőház határozatilag:

A közadók behajtásáról szóló 1868-ik évi 31-ik t. cz. 40-ik szakaszának d) pontja úgy értelmezendő: hogy a záloglás alóli kivételt rendelt szükséges eszközök alatt a földbevetésre nélkülözhetlen vetőmag is értendő.

Felvétele a közelebbi ülésben fog megtörténni.

Lázár Ádám Udvarhelyszék több községének kérvényét nyújtja be az önálló nemzeti bank felállítására tárgyában.

Bakcsi Ferencz hason tartalmu kérvényt nyújt be Három- és Miklósvárszék több községe részéről.

A kérvényi bizottsághoz utasítottak.

Szende Béla a következő törvényjavaslatokat terjeszt elő: a horvátországi végvidék polgáraitása folytán szükségessé vált honvédszázaljak szaporításáról, a magyar korona országaira eső hadjuttalék új megállapításáról, a magyar sorhadi csapatok és tengerészetéhez 1874-ben megállapított hadjuttalék megállapításáról, és az erdélyi katonai kórház ügyéről.

A törvényjavaslatok az osztályokhoz, a legutolsó a pénzügyi bizottsághoz utasítottak.

Széll Kálmán benyújtja a központi bizottság jelentését a horvátországi kiegyezésről szóló törvényjavaslat tárgyában.

Szombaton fog napirendre tűzteni.

Ezután megkezdődött a szavazás a pénzügyi bizottság egy tagjára.

A szavazás befejezése után elnök újból kitűzi a közelebbi ülés már megállapított napirendjét. A jövő ülés szombaton d. e. 10 órakor fog megtartatni.

BELFÖLD.

Erzsébetváros, nov. 12.

Az ezen hó elején lefolyt f.-fehérmegyei bizottmányi gyűlés, szép tanujelét szolgáltatva annak, hogy a tisztviselőikar tekintet nélkül arra, miképpen a bekövetkező megyei rendezés alkalmával megszüntethetik, a megye akként működik, mintha ennek számára örökélet lenne biztosítva. Itt minden egyes tisztviselő becsületbeli kötelességének tartja az utolsó perezig megállni őrhelyén; a többi: „videant consules” ha celszerűbbnek tartják Felső-Fehért, politikai jelentőségének tekintetbe nem vételével, cél-szerű arondírozás helyett, teljesen megszüntetni. Ily gondolkodás mellett természetes, hogy a közigazgatás a lehető legpontosabb ma is, a mi felől már előre is meg lehetünk győződve, mivel ahánynak az ügybuzgó, lelkiismeretes Apáthy Péter, a ki Ugron Lázár főispánjának ideje alatt rendes kerékvágásába visszatért megye kormányzatát, a főispánnal egyetértőleg, ritka tapintattal vezeti.

Ennyinél alig tudnék többet mondani a lefolyt bizottmányi gyűlésről, hisz nálunk a sensation, érdeklődő jelenetek korszakát a becsületes, előre törekvő munkásság váltotta fel, hanem még is van egy momentum, mi ez egész bizottmányi gyűlést emlékeztetessé fogja tenni, ez az, hogy ez alkalommal a megye melegen karolta fel kultuszminiszterünknek vidéki muzeumok felállítására tárgyában a törvényhatóságokhoz intézett felhívását. Ezzel Felső-Fehér ujalag behízyonította, miszerint előre törekvő értelmiséggel bír, mely felgőgni képes kultúránk fejlődésének létünkre is kiható nagy jelentőségét.

Valóban az eszme méltó is arra, hogy azt minden hazája érdekét szíven hordó férfi magáévá tegye, de viszont olyan az, hogy gyümölcsözővé csak helyes felfogás mellett válhatik.

Nem szabad az adott határokon túlterjeszkedni, az az nem szabad a vidéki, vagy megyei muzeum egyleteknek tulságosan sokat felkarolniuk, mivel ez esetben lehet, hogy szerencsés körülmények között előállhat egyik másik a laikus szeme előtt tetszetős, Curiositáten kabinetet, a mely azonban sem gyakorlati hasznává nem válhatik, sem a tudomány emberét ki nem elégíti, sem a népnevelés ügyének factorává nem lesz, hanem az alapítók ignorantijára s feltűnési vágyának momentumává.

Ily célú bizonyosan nem lebegett kultuszminiszterünk szemei előtt, mikor felhívást intézett a törvényhatóságokhoz, és szerény véleményem szerint a valódi intentiót meggyénk intelligentiája teljesen fel is fogta a mikor a bizottmányi gyűlés első napján minden jó és nemesért buzgó főjegyzőnk Mihály Lajos és tanfelügyelőnk Szeremley Lajos kezdeményezésére értekezletre gr. Lázár Kálmánhoz egybeültek, mely értekezlet alkalmával a f. fehérmegyei muzeum egylet megalakult, irányelveiül tűzve ki a megye természeti adományainak, kulturai viszonyainak ismertetése mellett a nemzetgazdasági érdekeket is folytonosan szeme előtt tartani, szóval a megyének és csak is annak minden tekintetben hű köpét adni. Ez által közvetítve hozzájárulva hazánk ismertetéséhez kulturai, történeti, természetrajzi tekintetben szolgálatot tenni a tudománynak, a népnevelés ügyének és a közvagyonosodás elősegítésére megismertette a megye egyes lakosait ép úgy meggyűjük kincseivel, valamint szintén a tudomány embereit is.

Ez életrevaló feltétele az eszmének viszhangra is talált, mivel már is sokan a muzeum létrehozásához oly megyei gyűjteményekkel hozzá-

járulni igyekeztek, a melyek által a muzeum létrejötté már is biztosítva van, e mellett az ügy iránt alispánunk meleg részvételt tanusított, de a kiegészítő közreműködésüket megígérték, a mi nem csekély jelentőségű, épen ők lévén hivatva a megye természeti adományainak összegyűjtésére segédkezet nyújtani.

Eként ezen bizottmányi ülés alatt is bebizonyítá életrevalóságát. Közelebről többet.

r. l.

A zárszámadás 1872-ről.

Miután a különböző mérlegeket már bemutattuk, itt közöljük a Gajzágó számv. elnök által készített s az országgyűlés elé terjesztett zárszámadás következő előszavát.

Az 1872-ki költségvetési törvény s az azt kiegészítő törvényezik az összes bevételt 253.084.093 frt 75 kban, az összes kiadást 298.055.081 frt 76 kban, a hiányt 44.970.988 frt 1 kban illetőleg, miután az 1872: VII. tv.-cz. 4. §. a kormányt e hiánynak 18.083.399 frt erejéig a 30 millió kölcsönből való fedezetére felhatalmazta, az összes hiányt 26.887.589 frt 1 kban állapította meg.

Hogy ezen költségvetési hiányt a zárszámadásban kimutatott pénztári hiánnyal egybeazonlíthassuk, szükséges, az állami számvéviszók uélete szerint, hogy a költségvetés „hitel- és pénztárműveleti” csoportjában foglalt, sem bevételt, sem kiadást nem képező pénzmaradványokat is tekintetbe vegyük, s miután azok a bevételben 15.271.179 frttal, a kiadásban 14.797.746 frttal állítottak be, következik, hogy a fennebbi költségvetési hiányt a két összeg különbözetével 473.434 frt — krral, annyival t. i., a mennyivel a pénzmaradványok a hiány lecsökkentésére hatottak, felemeljük; s így tenne a költségvetési valóságos hiány 27.361.022 frt 1 krt.

A zárszámadási csoportok összesítése az 1872-ki tényleges eredményeket következőleg mutatja ki: rendes bevétel 156.604.057 frt 20 1/2 kr, rendes kiadás 155.791.699 frt 25 kr, — fölösleg 812.357 frt 95 1/2 kr, rendkívüli bevétel 6.776.402 forint 75 kr, rendkívüli kiadás 48.729.536 frt 26 krajczár hiány 42.153.133 frt 51 kr, hitel- és pénztárműveleti bevétel 89.494.064 frt 7 1/2 kr, levonva a kezdetleges pénzmaradványt 20.967.554 frt 98 kr, folyó bevétel 68.526.509 frt 9 1/2 kr, kiadás 54.334.169 frt 57 1/2 kr, levonva a jövő évre átvettett végleges pénzmaradványt 145.218 frt 49 kr, folyó kiadás 54.188.951 frt 8 1/2 kr, fölösleg 14.337.558 frt 1 k. hozzáadva a rendes kezelésre felesleget 812.357 frt 95 1/2 kr, együtt 15.149.915 frt 96 1/2 kr, tényleges hiány 27.003.217 frt 54 1/2 kr.

E hiány fedezetére a 30 millió kölcsön pénzéből tényleg csak 5.414.935 frtot fordítottak, minthogy a törvény az említett kölcsön pénzéből kijelölt 18.033.399 frtot bizonyos meghatározott külön célok fedezetére engedte; e célok azonban csak a fennebbi összeg erejéig lettek valósitva.

A valóságos pénztári hiány eszerint 21.588.282 frt 54 1/2 kr, vagyis a költségvetési hiánnyal 27.361.022 frt 1 kr, egybeazonlíttva az utóbbinál kedvezőbb 5.772.739 frt 49 1/2 krral.

A valóságos pénztári hiány, a mennyiben az 1872. VII. t. cz. 4. §-a felhatalmazta a pénzügyminisztert, hogy a hiány fedezetét függő adósságot képező hitelművelettel is eszközölhesse, az átfutó bevételekből 13.228.565 frt 15 1/2 kr erejéig, továbbá a múlt évi pénzkészletből 8.359.717 frt 39 kr erejéig lett fedezve.

Az 1872-ki jövedelmi mérleg, mely az államháztartás összes eredményeit, tehát úgy a beruházások értékét, mint az államvagyon fogyatkozását is magában foglalja, az államháztartás kezelésénél 1.516.297 frt 24 1/2 kr hiányt állapít meg.

Növekedett e hiány az urbéri kárpótlások fejében kibocsátott földterhermentesítési kötvényekkel 3.251.698 frt 44 kr, az államkölcsönök kibocsátási vesztesége, a törlesztésnél elért nyereség közötti különbözettel 6.540.531 frt 53 1/2 kr, lesz tehát a valóságos jövedelmi hiány 11.308.527 frt 22 kr, — a mint az eredményt az 1872 dik évi vagyou-mérleg is igazolja; — magától értetvén, hogy a két utóbbi tétel nem csupán az 1872. év terhére róható fel, hanem nagyrészen egy hosszabb évsort illet.

Megemlítendőnek véli az állami számvéviszók, hogy az 1872-ik számadási időszak a pótkelésre nézve úgy az utalványozást, mint a pénztári fogantatást illetőleg 1873. márczius végével zártott le.

A belügyminiszter felügyelete alatt álló alapok számadásait felülvizsgálván, van szerencséje az állami számvéviszóknek azoknak az 1872-ik év lejártával megállapított eredményét azon tiszteletteljes megjegyzéssel az országgyűlés tudomására hozni, hogy miután azok egy részének határozott rendeltetése nincsen, másoknak rendeltetése pedig a megváltozott viszonyoknál fogva a kitűzött célnak nem felel meg, sőt oly alap is létezik, melynek csupán csak terhelő vagyona van, nem lenne e czelszerű a törvényhozásnak ez alapok iránt tüzetes intézkedést tenni a különösen azoknak bevételeit és kiadásait az állami költségvetésbe rovat és tétel szerint fölvenni, hogy

így az 1870. XVIII. tv. cz. 17. §-a értelmében telenként nyilvántarthatók és ellenőrizhetők legyenek?

Külföldi szemle.

Kolozsvár, nov. 14.

A porosz választások általánosan a mérsékelt szabadelvű iránynak kedvezők. A conservatív párt nagy veszteségeket szenvedett, melyek következtében ezek a porosz terüománygyűlésben 70 helyett csak tíz szavazattal fognak birni. A nemzeti szabadelvű párt legnagyobb növekedést tüntet fel. A lengyelek még az eddigi 19 szavazatból is vesztek.

Versaillesben e hó 9-én a nemzetgyűlés megnyitása alkalmából tartott egyházt ünnepélyen MacMahon teljes disz-egyenruhában, Buffet, az összes miniszterek s több mint 400 követ voltak jelen.

Az elnöki hatalom meghosszabbítása ügyében a kiegyezést valószínűnek tartják. Thiers közlönye, a „Bien Public” igen élénken száll síkra a plebiscitum mellett.

A baloldal 9-én a népre hivatkozás iránti indítványt tárgyalá. Az indítvány élénken megtámadott és védelmezett.

Turquet mérsékelt baloldali követnek a plebiscitumra vonatkozó indítványa így hangzik.

„A nemzetgyűlés elhatározza:

Tekintetbe vévén, hogy a nemzet a jelen provisorium bevégeződését sürgeti, hogy ezen ideiglenes állapot a kedélyeket nyugtalanítja s a külföldi megszállás megszűnte után csupán oly czelszövények fedezésére szolgálhat, melyeket nem akarnának nyil-tan bevallani, hogy a nemzetgyűlés — habár ez azon megbízást kapta is, hogy megbízatásának tartama alatt minden kormányzati szükségletéről gondoskodjék, — bitorias nélkül nem csorbíthatja a népsouverainitást, mely csupán letétemény gyanánt bízott reá, hogy egyedül az országot illeti, a végleges kormányforma iránt nyilatkoznai s csupán e czélból általa kinevezett meghatalmazottak lesznek hivatva a népakarat által felállított kormány teljhatalmát szervezni:

1. cikk. 1874. január hó első vasárnapján a választók népgyűléseikben össze fognak ülni, hogy Franciaország végleges kormányformája iránt határozzanak.

2. cikk. A szavazategyek egyetlen urnába fognak letétni, s a következő 3 formula egyikét foglalják magukban: királyság, császárság, köztársaság.

3. cikk. A szavazás eredménye a nemzetgyűléshez terjesztetik fel, mely Franciaország végleges kormányformáját kikialtandja,

4. cikk. 1874. február hó első vasárnapján, az 1849-iki törvény értelmében egy nemzetgyűlés fog választatni, melynek a népakaratból eredt kormány nyilvános hatatmait szerveznie kellend.

Az osztrák alsóház tegnapielőtti ülésében Pre-tis pénzügyér által beterjesztett pénzügyi javaslat következőleg hangzik:

„Törvényjavaslat a közhitel felhasználásáról előlegezési pénztárak szervezésére és vasutépítések előmozdítására szükséges eszközök előteremtéséről.

1. A pénzügyminiszter felhatalmaztatik, hogy egy nyolczvan milliónyi oszt. ért. forintig terjedő kölcsönt kössön effectiv ezüst pénzben az állam pénztáira lehetőleg kevésbé terhes hitelművelet által, hogy a szab. oszt. nemzeti banknál az ezüst kölcsönt elhelyezve, ennek erejéig bankjegyeket vehessen fel és azt a következő cikkekben meghatározott célokra fordítsa. Ha és a mig e hitelművelet előnyös keresztül vitele nem lehetséges, a pénzügyminiszter felhatalmaztatik, hogy a szükséges összegeket függő adósság útján előteremtse, melyek aztán a kölcsönből befolyó összegekből fognak törlesztetni.

2. Ezen részletösszeg oly vasutak építésére fordítandó, melyek kiépítésére a kormány törvény által kötelezve van és pedig oly módon, hogy a visszatérítés az államkincstárnak biztosítva legyen.

3. Továbbá a legsürgősebb szükség idejére oly helyeken, hol ez szükségesnek fog látszani, előlegezési pénztárak emelendők oly czélból, hogy a hitelszükséglet kielégítésére a kereskedelmi és iparfor-galom számára biztosíték mellett előlegezések adassanak.

Előlegezési műveletek és letétek szervezésének közvetítésére az előlegezési pénztárak alkalmas helyeken ügynököket tarthatnak.

4. A biztosíték állhat: a) az államterületen belül elhelyezett, romlásnak ki nem tett árak, föld- és bányatermékeknek, ugyszintén gyártmányoknak elzalogításában, legfőlebb ezek becsértékének feléig; b) oly értékpapírok elzalogításában, melyek valamely osztrák börzén hivatalosan jegyezve vannak, az árfolyam, vagy a piaci értékek esetlőre meg-határozandó, legalább egy harmadrészt tevő levonásával.

Oly papírok, melyek nincsenek a tulajdonos nevére kiállítva, az előlegezési pénztárra cassino vagy forgatás útján ruházandók át.

5. Előlegezések rendszerint három, kivételesen pedig hat óra is adatnak.

Prolongatók is ergedélyeztethetnek, mindazáltal az idő, melyre az előlegezés adatik, egészben egy évet nem haladhat tul.

6. A kamatláb az előlegezés engedélyezése alkalmával az előlegezés tartamára állapittatik meg, prolongálás esetén fölemeltethetik, de legalább 8% -ot kell hogy tegyen.

7. A zálog, a tőke, kamat és a költségekért áll jót. A kamatok az előlegezési összegből azonnal levonathatnak.

7. Az előlegezési üzletnek az előlegezési pénztár könyveibe való beiktatása. úgy szintén e könyvekből való hitelesített kivonatok nyilvános okmányok jogi erejével bírnak.

9. Ha a lejáratú időben nem történik fizetés, az előlegezési pénztár saját közgei, vagy egy meghitelt alkusz által eladhatja a zálogot és a vétel-árból kielégíteti magát. Maga a pénztár csak nyilvános eladáskor való legtöbb ígérés esetén veheti magához a zálogot.

10. Azon esetben is, ha az adós csődbe esik, az előlegezési pénztár jogosítva van a zálog rend-kívüli eladására a 9. cz. ben körülírt módon.

11. Az előlegezési pénztárak igazgatója az államkormányzat terhére vezetetik és a pénzügyminiszter fővezetése alatt az általa kijelölt hitelintézetek által a kereskedelmi és iparkamarák ajánlataira alkalmazott bizalmi férfiak közreműködése mellett gondoztatik. A pénzügyér által minden előlegezési pénztárnál egy külön képviselő alkalmaztatik.

12. Az államkormányzat által alkalmazott képviselőnek minden ügyről tudomást kell szereznie és minden előlegezési engedély az ő beleegyezéséhez van kötve.

Ugy szintén őt illeti a jog az elzalogosított papírok árfolyama, vagy piaci árának levonását minden egyes esetben meghatározni.

13. Az előlegezési pénztárak megnyitása az államkormányzat által alkalmazott képviselő és az igazgatóság tagjainak neveivel a hivatalos közleményekre kijelölt lapok által közhírré teendő.

14. Az előlegezési pénztárak kamat összege az igazgatási költségek levonása után netaláni hiánylat fedezésére fordítatik. A fölösleg az államkormányzatot illeti.

15. Mihelyt fölismeretik, hogy nincs szükség az előlegezési pénztár fennállítására, a pénzügyér annak feloszlattáról gondoskodik és közhírré teszi.

16. Az állampénztárakba befolyandó összegek a valuta helyreállítására fordíttatnak.

E hovatartozás módokai külön törvényben határozottatnak meg.

17. E törvény végrehajtásával, mely a kihirdetés napjától lép érvénybe, a pénzügyi és kereskedelmi miniszterek bizatnak meg.

NAPI HIREK.

Kolozsvár, november 14. 1873.

— A magyar királyasszony névnapját nem csak a hitfelekezetek, de Tháliának temploma is méltóképpen fogja megülni, minthogy ekkor — f. hó 19-én — kerül először színre Rákosi Jenőnek a „Krákói barátok” című színműve. Jaggelot E. Kivács Gyula fogja játszani.

— A kolozsvári tud. egyetem joghallgatói a „jogász segélyző” egylet javára, mint halljuk, a farsáng folytán táncmulatságot szándékoznak rendezni. E czélból vasárnap d. előtt közgyűlést tartanak, a mikor aztán a bizottság megválasztására is határnapot tűznek ki.

— Ketten Henrich európai hírt zongora művész kinek arczképe egyetemi könyvtár Demjén kirakataban szemlélhető, e hó 23-án tartja meg hangversenyét a városi redout-teremben, a következő műsorozattal: 1) „Sonata appassionata” op. 57. Beethoven. 2) a. „Fonódal” (Spinnlied) Litolf. b. „Tavaszi dal” (Frühlingslied). c. „Djin rondeau” Mendelssohn 3.) „Dávid társai” (Davids-Bündler) Schumann. 4.) a „Leugyel” (Polonaise), op. 26. Chopin b. „Bourtee” Haendel. c. „Lepkevadász” (Schmetterlingsjagd) Ketten. 5) „Magyar Rhapsodia” Liszt. F.

(S. A.) A két kis vigjáték, melyeket tegnap adtak elő, jóízű estét szerzett a csekély számu színházi közönségnek. Scribe ügyesen kezdett és folytatótt, de elhibázottan befejezett 2 felvonásos vigjátékában: „Ester és Dávid”-ban, a kárpitos-segéd hálás és tanulmányt igénylő szerepe Földényt készsületlenül találta: mindvégig kézzelfoghatólag meglátszott játékán a szerepnemtudás, az ebből folyó kapkodás és bizonytalanság, a mi mind azt tanusította, hogy nem foglalkozott eleget szerepével. Hogy időhiányból vagy egyéb miatt: az nem tartozik ide. Különb ez nem gátolta Földényt, hogy egyes részleteket igen sikerülten és hatással ne exequáljon a miért meg is nyerte az elismerés tapsait. Ugyan ebben a darabban Vincze M. (Angelica grófnő) szerepét osinosan dolgozta fel; de jelentéktelensége miatt sem tere, sem oka nem volt mélyebb tanulmány kifejtésére. A „Kukli prédikációk”-ban már többet nyújtott Vincze Mariska, mert többet is nyújthatott Róza szerepében. A makranczos zsémbelődő egy évei, kis feleség, azután a szerelem és kéj édes első óráira emlékező és emlékeztető szerelmet; kit egészen elkeserít, hogy folyton sorjegyekkel foglalkozó fiatal férjében nincs meg többé az egy év előtti vőlegény szerelmi heve és a szerelem apró, de oly édes jelenségei iránti érdek: mindezt Vincze Mariska

igen szépen, sikerülten tűntette föl. Kár, hogy a szerepek kiosztásában olyan mostohán bűnnak el Vinze Mariskával, ki pedig mind igyekezete, mind tanulmányai alapján megérdemelne annyi tért, mint némely más tag, ki — ha hell, ha nem — mindennap ott van a színpadon. A „Kukli prédikációk”-ban kitűnő alakokat teremtetek még: Kendi (Móka) és Körösiné. A Kovács (Feles) és Szentgyörgyi játéka is sikerült volt.

— **Elve elégett.** Chabnoner kissszony, a marseillei Casino-színházról néhány nap előtt épen toltette volt elfoglalva az öltöző-teremben, midőn ruhái egyszerre lángban állottak. Az égést egy darab papir okozta, melylyel a gázt meggyújtotta, s eldobván, ruháival hozzáért. A csak 21 éves művészón néhány óra múlva borzasztó kínok között halt ki.

— **A n.-szabeni postaigazgatóság tudtal adja,** hogy a m. k. kereskedelmi ministerium f. é. october hó 15-én kelt 10885[2116. számú rendelete folytán folyó hó 16-ától fogva 1. a m.-vásárhelyesegvári vonalon fenálló naponkénti mallepostajártnak megszüntetése mellett e vonalon egy kettős fogatu cariolpostajarat rendeztetik be; 2. a segesvár-csikmártonfalvi naponkénti mallekocsijára ép-ségbe. marad; 3. a hetenkint négyszeri malle- és hetenkint háromszori lovas-postajaratok a cs.-mártonfalva-gyergyó-szentmiklósi vonaton megszüntetvén, helyettük egy naponkénti egyesfogatu küldönc-sze-kérpostajarat rendeztetik be; 4. a brassó-csikmártonfalvi vonalon fenálló hetenkint háromszori mallepos-tajarat a brassó-kézdívasárhelyi vonalra való szori-tással hetenkint négyszerre szaporittatik, és ez utó-bi vonalon fenálló hetenkint négyszeri küldönc-sze-kérpostajarat hetenkint háromszorira leszállittatik; 5. a cs.-mártonfalva-kézdívasárhelyi vonalon a mal-lepostajaratnak fentebb jelzett megszüntetése mel-lett, a hetenkint négyszeri lovaspostajarat is meg-szüntettetik és ezen kétféle postajarat helyett na-ponkénti küldöncpostajarat rendeztetik be.

— **Menetrend-változás.** A magyar keleti vasut igazgatósága a következő értesítést teszi közlé: A tiszavidéki vasut vegyes vonatai menetrendének változása folytán, a magyar keleti vasut 5-ik sz. vegyes vonata f. évi nov. 16-tól kezdve Nagyvárad-ról nem mint eddig reggeli 5 órakor, hanem 6 óra 18 perczkor indul el Kolozsvárra d. u. 3 óra 6 perczkor érkezik meg. — A m. kir. államvasutak igaz-gatósága hasonlólag jelenti, hogy a m. k. államvas-utak északi vonalain f. hó 16 kán egy új menetrend lép életbe, mely kedvezőbb csatlakozásokkal bír és mely szerint a végállomáson az indulás és érkezés alkalmasabb időre esik.

— **Vettük a budapesti „tudomány- és mű-egyetemi olvasóköri évkönyvét.”** A füzetek hű kimu-tatása az egylet múlt évi működésének s vagyoni helyzetének. Ebből látjuk ama öröndetes jelenséget, hogy a budapesti közintézetek versenyeztek az olva-sóköri támogatásában: A nemzeti színház minden drá-mai előadásra 12 földszinti jegyet 80 kr. helyett 30 s 12 karszati jegyet 30 helyett 15 kr-ért bocsátott a kör rendelkezésére, hasonlóan tett a Miklósi szin-ház. A képzőművészeti társulat szintén 100 jegyet bocsátott fele áron a kör rendelkezésére. Ezen felül teleárón élvezhettek az egylet tagjai majdnem min-den budapesti fűrdőt. Árleengedésekben részesült a könyvkereskedésekben stb. Valóban Kolozsvár is méltóan cselekedne önmagához, ha a helyben alaku-ló egyetemi olvasókörről szemben a budapestihez ha-sonló pártfogást tanusitna.

— **A bukaresti rom. kath. püspök Paoli ur** 6 nmlga, ki születésére nézve olasz, közelébb három napig volt Károly-Fehérvárt Fogarassy Mihály erd. püspök vendége. Paoli ur igen megnyerő jelenség, körülbelül 50 éves, nagyszerű utazásai és sokoldalú tapasztalatai a legkitűnőbb társalgók egyikévé teszik. Utazása — a „H. Ztg.” szerint — egy Bukurestben épí-tendő iskola és növelde ügyével van összeköttetésben.

— **Fegyverkezés Romániában.** A bukaresti „Trompetta Carpatilor” és a félhivatalos „Pressa” elragadtatással szólnak a lefolyt őszi hadgyakorlatok eredményéről. 40 ezer ember négy külön had-osztályban s külön táborokban volt összevonva: Jassy, Krájova, Tecuciu és Sabor téreia. Ez utolsó had-oszlop mult hó 15-én defilírozott a fejedelem előtt Bukarestben. Rendes katonaság, drabontok, honvédek s volt határőrök vettek részt a nevezetes elléptetés-ben. A katonák harcziás magatartása s gyakorlottsá-ga minden várakozást fölülmult. E kívül 1000 gyermekkatona bámulatos ügyességet tanusított az oltmenti gyakorlatban, a doljuui főispán Logaedi pe-dig teljes erejéből fegyverkezeti Kisoláhországi né-pét. A „Pressa” és „Trompetta” megegyeznek ab-ban, hogy mindkettő a felfegyverkezésben látja Ro-mánia jövőjét s boldogságát! Különösen a „Trom-petta” hangsúlyozza, hogy ágyujok nagyobb része nincs fölszerelve — kéri az országgyűlést, a kor-mányt, az országot, hogy legalább még 100 ezer fegyvert s 20 ezer lovat szerezzen. Ne adjuk ki — mondja — pénzünket vasutak s más haszontalan-ságokra, hanem szerezzünk fegyvert!

— **A Lisztűnnepély** vendégei elhagyták a fővárost, melyből annyi szép emléket visznek ma-gukkal Európa minden részébe. Tegnapelőtt jelen voltak Liszt hűcsnetylén, hol a mester a zongora zengő accordjaiban intézett hozzájuk egy szívélyes,

kétségkívül felejtethetlen „isten hozzád”-ot. A művész vendégek közül egyedül Nohl heidelbergi tanár ma-radt vissza, hogy f. hó 14. és 15-én két felolva-rást rendezzen Beethoven és Wagnertől, a „Hun-garia” dísztermében.

— **Vidaes János** temetése nagyszerű rész-vét mellett ment végbe. Rég nem látott a főváros akkora néptömeget együtt, min e temetésen. A két nyul utca, hol a boldogult ravatala volt, a 3 piranteza és a szénatér zsufoltság megtelt résztve-vőkkel. Midőn az óriási menet kevéssel 3 óra után megindult, az utbassó utcákból még számosan csat-lakoztak, az ablakok pedig mindenütt kinyitva és néző közönséggel telve voltak. A kíséretben több minister, számos képviselő, több kuriai bíró, nagy számu tekintélyes polgárság és számos testület volt gyászlobogókkal. A halottas kocsi körül nemzeti koszorúkat vitt a képviselőház személyzete, melynek nagy része régi honvédekből állott. Ezeken kívül is ott volt, a ki csak a régi honvédek közül a fővá-roshban élt. A koporsón boldogultnak 48—49-iki honvédszázadosi csákója s más tiszti jelvényei vol-tak elhelyezve. A háznál Helfy Ignác képviselő megható beszédet mondott. A gyászmenet nem a kerepesi uton, hanem a Sándor-utczában a képvise-lőház előtt vonult el, a melyen a két nap óta lo-bogó fekete zászló hirdeti a mindenkit megható szor-mu esetet.

— **Petőfi szobrának** tervezetét már egészen elkészítette Iszós, s pár nap múlva bemutatja a szo-borügyi bizottságnak. Az öntéshez való mintázat ké-sztéséhez a tavasszal fog, s erre külön atelier szük-séges. Körülbelül még két évre van szűkeég, hogy a mű az öntődéből is kikerüljön. Van tehát még idő, hogy a közönség igazán kitüntesse az érdeket, melylyel kedvencz költője iránt viseltetik. A szobor körülbelül 55—60,000 frtba kerülend, s ez összeg még nincs teljesen egyűtt.

— **A diszkardot,** melylyel évtizedek előtt Pesten Lisztet megtisztelték s mely megőrzés végett a weimari muzeumban van letéve, egykor a zongorakirály találólag használta egy moudatában. Ugyanis egykor őt egy pár berlini kritikus oly hevesen és durván tá-madta meg hogy egyik barátja azt mondá neki: „Hívja ki a durva fiéskot.” „Nem tehetem, — fe-lel Liszt nyugodtan. — mert az én kardom disz-kard!”

— **Halott-ujság.** Egykét év óta főnálló hir-lap e címmel: „Nachrichten aus Deutschland und der Schweiz”, minden halálözési esetet közöl Né-metországból. A lap minden héten egyszer jelen meg. — Legujabb száma tizennégy Times-hosszu-ságu hasábot foglal magában, közölve az egész hét halottait. Königsbergből Baselig, Berlinton Krot-schinig minden város és hely képviselve van.

— **Egy író öngyilkossága.** A Budán lakó Kádas József, ki a napokon bocsátotta közre Liszt Ferenc élettrajzát, tegnapelőtt a krisztinavárosi te-metőben leánya s rján pisztolylövéssel vetett véget életének. Zilált anyagi helyzete vitte e lépésre.

— **Kozákok** áldozata. Egy nagyváradi ügy-véd tárgyalásra küdte segédjét Budapestre. A fiatal ember e hó 10-én megérkezvén a fővárosba, este a színházba ment a Liszt-előadáshoz. Itt egy kedélyes egyéniséggel hozta őt össze a sors, ki magát honvéd-százados gyanánt mutatta be, s kivel a Zrinyi-kávé-házba mentek mulatni, hol az állítólagos honvédszázados két barátjával ismertette meg az idegent s kik-vel likör mellett addig mulatoztak, míg az ügyvéd-jelölt feje nehéz lett a szeszől. — Ekkor a buzson-egyes kártyajátékhoz ültek s az ügyetlen fiatal em-bert reggeli 6 óráig minden pénzéből, mintegy 109 fittól, kifosztották s lassanként eltűnődztek. Vidéki emberünk a városházra sietett s a felügyelő tisztet megkérte, segítse pénzéhez. Ez bizost küldött el a Zrinyi-kávéházba, de a kozákoknak, miután a hamis játékosokra való ú yelet a pesti főkapitányság erős oldalához Theisz Elek ur áralkodása alatt sohasem tartozott már nyoma sem volt. A kifosztott ügy-védsegéd, miután saját vagy inkább főnöke pénzét oly könnyelműen elkártyázta, a hatóságtól kért pénzt a hazautazásra, de ebbeli kérelmének a főkapi-tányság természetesen eleget nem tehetett. Elviheti most a pórtul járt nagyváradi ember hírét a pesti kozákoknak, hadd vegyenek mások példát.

— **Kolozsvárról** a „Reform” nov. 12-iki ke-llett a következő táviratot közli: A pitesti román püspök tiszteletére a kaszinóban nagy bankett tar-tatott, melyen Deákért, a testvériséggért mondattak pohárköszöntések.

Közönség köréből *) Nyilatkozat.

„Dr.” Soos Kálmánnak az „Erdély” 45-ik számához csatolt mellékletére.

Megbocsát ön, hogy magas személyével szem-ben azon embernek érdekében, kit ön a világ előtt lehető legfeketébb színben igyekezett feltüntetni, szót merünk emelni!

Megbocsát ön, hogy azon embereknek, kiket az ön (ha szabad úgy nevezünk) jogtalan rágalom

*) E közérdekű felszólalásoknak szánt rovat alatti közle-ményekért csupán a saját-hatóság irányában vállal felelő-séget.

íratái téves hiedelmek utaira vittek, egy kis fölvilá-gosítással akarunk szolgálni; letépvén mindazon rá-galmas állításokról a valószerűségnek köntösét, me-lyek ha régen ön szerint divatoztak is, de a je-lenben előttünk csmeretelnek.

Igen! annál inkább számítunk az ön nagylel-kű bocsánatára, mivel felhozunk azon okokat, ne-lyek bennünket, mint a m. vásárhelyi ev ref. colle-gyum felsőbb osztályának ifjait, e rövid ártatlan nyilatkozatunk k bocsátására készítették.

Lássuk tehát nyilatkozatunk kibocsátásának okait.

I.-ör. Mit fogna mondani az olvasó közönség azon ifjakról, kik azon embernek vezetése alatt töl-ték el a tanulói pálya kezdeményező éveit, kitől tanulni nem lehet s kötelességének csak legki-sebb mértékben is megfelelni hanyagsága miatt nem képes?

II.-or. Vajon nem kellene-e, ha igazak volná-nak az ön által teleszájjal kiabált vádak, arczpirulás-sal emlékezni vissza egy oly tanárunkra, ki gyer-mekéveinkben nem az erény, hanem a rágalom, bojtörjámkodás s más erköcstelenségek zászlóját hordozá előttünk, „tövisbokr” és „bogáncskoió” módjára megszaggatván a mellette ártatlanul el-menőket?

III.-cr. Vajon háládatosak volnának-e az iránt kinek mindnyájan oly nagy hálával tartozunk, ha nem így kezdenék a felőle kerengő téves nézeteknek útját vágni, épen mi, kik róla a leghatározottabb és a legtisztább tanubizonytságot tehetjük?

Vajon igazságosak volnának-e akkor, ha legna-gyobb jóltevőink egyikének jó hírét, nevét szórtalan engednők a nagy világ előtt jogtalanul bemocskol-tatni?

Bizonyára át fogja látni ön, hogy több okot fel ne hozzunk, ezekből is, miszerint kötelességünk szeretett tanárunk igazságtalan rágalmaztatásai ellen szót emelnünk.

Térjünk tehát a dologra.

Arról nem is akarunk szólni, hogy tanár Mentovich Ferencz ur ön szerint egy rágalmazó, erköc-stelen, akadémikus ember, mert hiszen ezen állítására közvélemény, úgy hisszük, már rég rástűtötte a tel-jes valótlanág bélyegét. Azt is elmellőzzük, hogy ön a m. F. szerkesztése alatt álló „Székely Hir-lap”-ot „szemétmalomnak” nevezi, melyben csakugyan munka alatt többnyire az ön és lelkibarátnya V. Gy. nevét látjuk lenni.

Mindezeket elmellőzve csak azon állítása el-len kelünk ki, miszerint M. F. urat ön, (csodálatos még többet magával!) egy szó.nyű rest embernek tartja, ki órát vagy nem tart vagy csak nagyon ke-veset.

Ezt merőben alaptalannak nyilvánítjuk, leg-alább az újabb időre nézve, midőn hacsak betegség, vagy valamely minden kötelességet háttérbe szorító nehéz családi körülmény meg nem gátolá, legfonto-sabb előadásait volt szerencsénk hallgathatni foly-tonozan.

Továbbá az ellen vagyunk bátrak kikelni, melyben merész állításai talán culminálnak, hogy t. i. M. F. urtól „tudományos dolgot” tanulni nem igen lehet, mivel az órákat ritkán tartja ki.

Talán még nem feledte el ön, hogy M. F. urnak egy pár órai magyarázata sokkal többet ér, mint egész évi tanítása az oly tanároknak, kik egész éven át könyvhez ragaszkodva ölik előadásukkal a tanuló ifjuságot.

Talán tudomásával van az, miszerint mindazt, mit általa elmagarázni hallanak, foglalkozzék bár a természet vagy számtan legegcompláltabb törvé-nyeivel is, a természetes, értelmes egyszerű előadás tulajdonára teszi minden figyelmes tanuló ifjunak?

Ha ön oly szerencsétlen csillagzat alatt szüle-tett, hogy a magasabb törekvés és erősebb szorgal-mat igénylő tudományokból mit sem tanulhatott: arról nem tehet sem M. F. sem ön.

De azt határozottan merjük állítani, miszerint a tudományok tisztább kutforrásához minket kedves tanáraink közül egyik sem vezet inkább mint M. F.

Miután ezeket az olvasó közönség elé bocsá-tottuk: engedelmet kérünk a t. tanár urtól, hogy nevét elég merészek valánk gyenge tollunk alá ven-ni, tudomása nélkül, de szolgáljon mentségül a ta-nár ur előtt részünkre az, hogy az igazságot bár-mikor és bár ki mellett kimondani nem hiba.

A fennebb mondottakat többen saját kezünk aláírásával is megerősítettük:

Jakab Ödön, II. phil. oszt. t. ifi. Czákó Jó-zsef I. phil. Domokos Gábor I. Iszlai Elek I. Nagy Károly II. Gidófalvi Mihály II. Szász Dénes II. Kása Lajos I. Szöcs Károly I. Kelemen Miklós II. Vass Gyula II. Jakab Rudolf II. Incze János II. Balogh Sándor I. Péterfy Árpád I. Balogh Mozes I. Hegyessy Ödön I. Szakó Károly I. Barabásy Lajos I. Gáspár József I. Kovács Rudolf I. Orbán Gábor I. Csató Gábor I. Adorjáni László II. Nagy Elek II. Bodó Ferencz I. Pataki József I. Kiss Ákos II. Sza-bó Antal II. Bitai Domkos I. Magyar Dénes I. Dósa István II. Balogh Gergely I. Szarvady Lajos II. Nyárády László II. Ferenczi János II. Dósa László II. Májor Miklós II. phil. oszt. tan.

A „KELET” magán-távirata.

Feladatott Pesten novemb. 14 9 ó. 45 p. d. e.
Érkezett novemb. 14. 10 ó. 45 p. d. e.

Szlávy, Kerkápoly Bécsből ha-za érkeztek; a kölcsön alkudozások sikeres véget értek. A kölcsön kincstárjegyek alakjában bocsátatik ki 150 millió ezüst forint erejéig, melyből egyelőre csak 75 millió emittál-tatik. Kincstárjegyek öt év folya-mában visszaváltatnak s aranyban kamatoznak. Hirlik, hogy az osztrákok ezüst kölcsöne Berlinben meg-bukott.

Az új szerb kormány a kül ál-lamok képviselőitől rokonszenves nyilatkozatokkal üdvözlöttek. Krisztics vallásügyi minister külön misslióban Konstantinápolyba küldetett.

Távirati tudósítás a bécsi tőzsdéről

Nov. 12-én 5% Metalliques 68.— frt. 68.15.
Kamat — 5% Nemzeti kölcsön 73.15 frt.
1860. Kölcsön 100.75 Bankrészevény 943. Hitelin-tézi részvények 208.20. London 114 80ft. st. —
Ezüst 109.60. Cs. kir. arany 5.47 1/2. Napoleonor 9.17

Urbéri kötvények: Magyarországi 74.75. Te-mesi 74.— Erdélyi 72.75 Horvátországi 550.

Figyelmeztetjük a t. cz. közönséget Stein János muzeumegyleti könyvtáros és egy.-nyomdász 1874-ik évi képes na-gyobb naptárára, a mely e napokban fog megjelenni és dús tartalma mel-lett a ministeriumok, az erdélyi ösz-szes törvényszéki, közigazgatási, pénz-ügyigazgatósági. adó-, posta- és távir-dahivatali; továbbá az állami és más nyilvános intézeteknek, a legujabb és teljesen hiteles adatok után összeállí-tott tiszti czim- és névtárát fogja tar-talmazni; és így hivatalnokok, gazdák, magánosok és üzletembereknek szük-séges, csaknem nélkülözhetlen kézi-könyvül szolgálni lesz hivatva. Bolti ára csak 50 kr.

Felelős szerkesztő: Szász Béla

Nyilttér. *)

Minden betegnek erő és egészség

gyógyszer és költség nélkül:

Revalescière Du Barry.

Londonból. (52—208)

Minden betegség elenyészítése gyógyszer és költség nélkül a delicatessezzéi tápszer Revalescière du Barry Itáliá Londonbn, a mely felnőtteknél és gyermekeknél 50-szer olcsóbb minden más gyógyszernél.

Kivonat 75,000 gyógyításból gyomor-, ideg-, altesti-mell-, tüdő-, torok-, harg-, lélegzés-, mirigy-, vese- és hgy-cső-bajokban, a melyekből másolatok kívánságra ingyen és bérmentesen küldetnek meg.

74.670 sz. bizonyítvány.

Bécs, 13. april. 1872.

Hét hónapig valék kétségbeesett helyzetben. Mell- és idegbajom volt, úgy hogy napról-napra láthatóság fogytam a tanulmányaimat sem foly atthattam. Hallottam híret az ön bá-mulatos Revalescièrejének, használni kezdtem s biztosíthatom hogy tápláló és delicat Revalescièrejének egy havi élvezete után tökéletesen egészségesnek és megerősödötnek érzem mé-gam s a tollat legkisebb reszkés nélkül vezettem. Köte-lességemnek tartom ezen, aránylag igen olcsó és izletes táp-szert minden szenvedőnek, mint legjobb gyógyszert ajánlani s maradok alázatos szolgálja

Feschner Gábor,

a fensőbb keresk. tanintézet hallgatója

Mitovitz, 30. april. 1871.

Hála a kitűnő lisztnek, növényem, ki ideges főbajban és álmatlanságban szenvedett, 3 font élvezete után a javulás út-ján van. Egyuttal bátorodom kérni önt, hogy nekem utánvé-mellett 1 font közönséges Revalescière-t terjedelmes haszná-lati utasítással nyolcz hetisi gyermekek számára küldeni szí-veskedjék. Tisztelettel

Kostits G. Miklós.

73.704 sz. bizonyítvány

Prilep m. p. Hollerschau Morvában, 7. május 1871.

Miután az öntől már régebben kapott Revalescière el-fogyott, gyomorgyengeségemnek pedig igenhathatos **gyógy-szer**, kérem, hogy nekem a valódi Revalescièreből 2 fontot utánvét mellett lehető előbb küldeni sziveskedjék.

Tisztelettel

Táplálóból levén a husnál, a **Revalescière** ételcsokné és gyermekeknél 50-szer olcsóbb a gyógyszernél.
1/2 fontos bádgszelencében 1 frt. 50 kr., 1 font 2 frt 50 kr., 2 font 4 frt. 50 kr., 5 font 10 frt. 12 font 20 frt. 24 font 36 frt. **Revalescière** kétszersült szelencékben 2 frt 50 kr és 4 frt 50 kr. **Revalescière** csokolade porban és táblákban 12 csészére 1 frt 50 kr. 24 csészére 2 frt 50 kr, 48 csészére 4 frt 50 kr. Porban 120 csészére 10 frt. 288 csészére 20 frt. 576 csészére 36 frt. Kapható **Barry du Barry** és társa által Bécsben, Wallfischgasse 8 sz., valamint minden városban jó gyógyszerésznél és tisztérősnoknál; a bécsi ház el is küldi minden irányba postai utánvét vagy utalvány mellett.

Köszönet: Binder Károlynál, Debreczenben: Mi-álovits István a „Kigyóhoz” címzett gyógyszerárban. Du-na-földvárt: Nadhár Pálnál. Brassóban: Fabik Ede és Ikelusnál. Gyula-Fehérvárt: Mihelys Zeigmond **gyógy-szerésznél.** Marosvásárhelyt: Fogarassy Demeternél. Pesten Török Józsefnél. Temesvárt: Quirinyi Alajos és a város gyyszertárában.

(*) E rovat alatti közleményekért csupán a saját-hatóság irányában vállal felelő-séget. Szerk.

Hivatalos.

Sz. 771. 1873.
Eln.

(440)

(2-3)

Pályázat.

A kolozsvári kir. törvényszéknél egy 300 frt. évi segélydíjjal díjazott joggyakorlati állomás jövőre üresedésbe, felhívtnak mindazon végzettségű jogászok, akik ezen állomást elnyerni óhajtják, hogy szabályszerűleg bélyegzett folyamodványukat ezen hirdetés első közzétételétől számított két hét alatt alólt kir. törvényszék elnökéhez nyújtsák be.

A kir. törvényszék elnökétől.

Kolozsvárt, 1873. november 12-én.

Nem hivatalos.

Az előpataki hajtó pezsgő-porok

magukban foglalják a híres előpataki gyógyforrások oldó vegyékart részét és ezen ásványvizek gyógyhatását fokozott mértékben bírják.

Különösen kitűnő hatása van e porok használatának a gyomorhuruthoz, csomóhoz, gyomorégéshez, étvágytalansághoz, gyomorfúfádáshoz, emésztési gyengeséghez, gyomorgörgetéshez, zsúrhoz (túlterheltséghez), vagy is az ugynevezett mellégéshez; továbbá máj- és lépágytalansághoz, az epe rendetlen elvezetéséhez, epedugulás-szerűséghez és epekövek ellen és az ezen állapotokból származó makacs sárgasághoz, úgy nemkülönben a test akármely részének elnyúltságához, néhez, lélekzés és szívdobogásához; a belek zsongtalanságához (erőtlenesség), a székörvény, a széklet elvezetésében, kezdődő vizelésben, különösen pedig az aranyérben, a vese húgyhólyag és húgyvezetékben, vese- és húgykövek képződése ellen, az anyaméh idült takarójában és daganatában, felérőfolyásban, méhvezetékben, hajlamában, szűkülésében, fő- és mellhártya-verticillitásban, makacs csuklásban, rászékében és méhszenyében (hypochondria és hysteria).

E porok nélkülözhetetlenül teszik az ingerő hatású drasztikus hashajtó szereket. Hatásuk biztos, szelíd és fájdalommentes, mivel alkalmazzák gyengén oldó, hűsítő és csillapító természetűek; ugyanazért huzamosabb ideig is veszély nélkül használhatók, - miről a bel- és külföldi több orvosi és tudományos tekintélyei és számos beteg elismerő nyilatkozatait küldötték be.

Ara egy 12 adagot tartalmazó doboznak használati utasítással 1 frt. o. é.

Kaphatók e porok minden jelesb gyógyszerárban és minden jelentékenyebb ásvány- és fűszerkereskedésben.

Főraktár és szétküldési iroda Brassóban Száva Gerőnek a „koronához” címzett gyógyszerárban.

Legujabban megjelentek és

Stein János könyvkereskedésében Kolozsvárt kaphatók:

Naptárak 1874-re.

AZ „ATHENAEUM”

(Ez előtt Emich Gusztáv)

Nagy Képes Naptára

a 1874-dik évre.

Szerkeszti Sárkány János Ferencz. Teljes tisztai czimattal.

Tizenötödik évi folyam számos fametszvényvel.

Ára 1 forint.

Ez a legszebb, legteljesebb és aránylag legolcsóbb naptár.

Közhasznú

Erdélyi Képes Naptár

1874-dik közönséges évre.

Különös tekintettel a vásároknak hibátlan kiadására.

Tizenötödik évfolyam. Ára 26 kr.

Egyetemi hallgatók

Zseb-naptára

1874. évre.

Szerkeszti KAN BELA. Első évi folyam

Angol-vászonba kötve, jegyzék-alakban, ironnal ellátva.

Ára 1 frt 20 kr.

Orvosi Zsebnaptár 1874. évre.

Ötödik évfolyam. Közép-Europa fürdőhelyeinek térképével. Szerkeszti dr. Hochhalt Károly pesti gyakorló orvos. Ára 1 frt 20 kr.

A magyar nők Házi Naptára 1874.

Szerkeszti Beniczky Irma. Hatodik évi folyam. Ára 60 kr.

Szerelmesek Naptára 1874.

Mulattató képes tartalommal. Szerkeszti Don Juan N. 8-r. Ára 80 kr.

Lidércz Naptár 1874-dik évre.

Rémtörténetek, kalandok, bűnesetek, lélekjelenések, tündérregék, csodás tünemények stb. gyűjteménye.

Tizenharmadik évi folyam. Ára 60 kr.

Határidő-Naptár.

Mindenemű hivatalnokok, ügyvédek, jegyzők, orvosok, gazdatisztek, utazók és üzerek számára. 1874. Ára 1 frt 20 kr.

Falusi Gazda Naptára 1874. évre.

A földmivelés, kertipar és gazdaság évi Közlönye, földbirtokosok, kertész-gazdák, lelkészek, iskolatitkok és gazdatiszteknek ajánlva.

Több szakértő közreműködésével. Szerkeszti dr. Farkas Mihály földbirtokos. X-dik évfolyam. Ára 80 kr.

Protestáns új képes Naptár 1874-dik évre.

Szerkesztette Dömötör János tanár. Új folyam. — II. év.

Ára 50 krajczár.

Hölgyek Naptára 1874.

Második évi folyam. Ára 1 frt 40 kr.

István Bácsi Naptára,

vagy is családok házigazdáknak és gazdasszonyoknak, népnevelőknek, helyi elöljáróknak, iparosoknak és földmivelőknek való

Magyar kézmű-iparosok Képes Naptára az 1874-dik évre.

Szerkeszti Csukási József. Első évfolyam. Számos fametszvényvel. Ára 50 kr.

Jegyzék-Napló, gazdák számára. 1874.

Második évi folyam. Ára 1 frt 20 kr.

Jegyzék-Napló, mindenki számára. 1874.

Második évi folyam. Ára 1 frt 20 kr.

Irodai fali naptár 1874 évre.

Rom. katolikus és protestáns, görög-orosz és izraelita naptárral, bélyegilleték táblákkal, s a királyhagyon inneni rész törvényeszei s járásbírószágl táblázatos kimutatásával.

Különös tekintettel hivatali használatra.

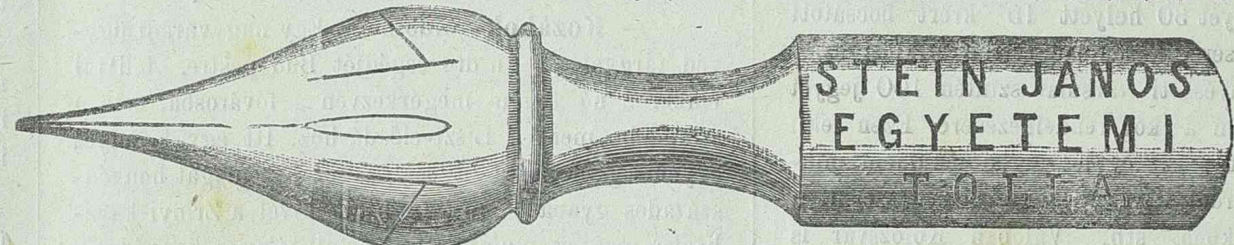
Ára 30 kr. Postán küldve 35 kr.

HUTFLESZ KÁROLY

megvásárol mindennemű magyar- és osztrák állam-papirt, sorsjegyet, arany- és ezüst pénzemeket s leszámítol (escomptirt) mindenféle nyereményeket és szelvényeket 3 hóval a lejáratú idő előtt s eszközöl minden bel- és külföldi helyeken történendő bár mily összegű fizetéseket.

Ajánlja legjutányosabb társasjátékait és részletjegyeit, valamint dúsan ellátott fűszer-tárat, bőrkereskedését és gőzlisztet;

Ugyszintén kitűnő minőségű fagygyugyertya és szappan gyártmányait.

STEIN JÁNOS egyetemi fém-tollai,

melyek czélszerű metszés, ruganyosság és tartóssággal még azt az előnyt párosítják, hogy egész finom, tompább és legtoompább, tehát háromféle alakban levén készítve, azt a czélszerűséget nyújtják, hogy ki-ké a maga kezéhez alkalmas tollat választhat, fémvegyületek pedig olyan levén, hogy a különféle tentálemek által nem oxydalódnak, soha sem rozsdáznak; leginkább megfelelnek azon igényeknek, melyeket jó íróltolltól követelni lehet, s a legfinomabb írásra, valamint közönséges gyorsírásra is egyformán használhatók.

Kaphatók STEIN JÁNOS papirkereskedésében

Kolozsvárt, főter 2-dik sz. a.

Ára 1 doboznak (12 tuczet) 2 frt.

Postai utánvétellel 2 frt 10 kr.

Legujabb és legkitűnőbb fogóv- és tisztító szer

van Buskirk illatos

SOZODONT-ja,

mely a legelső amerikai orvosi tekintélyek által megvizsgálva, legezelszerűbbnek találtatott s jó tulajdonságai folytán világhírré vergődött.

Eredeti minőségben kapható egyedül Kolozsvárt Stein János papirkereskedésében mint főraktáronál.

Egy üveg ára porral és használati utasítással 3 frt. o. ért.

Probáüvegek néhány napi használatra való Sozodonttal, ingyen szolgáltatnak.

Dr. Ziurek, hites törvényszéki és kereskedelmi vegyész Berlinben, a SOZODONT pontos vegy-elemzése után következő véleményét adott felőle:

A nekem van Buskirk Sozodont-ja nevezett alatt megvizsgálás végett átadott fogtisztító szer nem tartalmaz egészség-ellenes anyagokat, sőt mint igen czélszerű ajánlható a használatra.

Dr. ZIUREK.